

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮОНА**

Відділ теорії і практики педагогічної освіти

Кучерявий Олександр Георгійович

**СИСТЕМА ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У
ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Програма підвищення кваліфікації

Київ – 2026

УДК 378.046.4:37.015.3+37.013
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20560902>

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
(протокол № 6 від 18 травня 2026 р.)

Рецензенти:

Кравченко О. І., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Лаврентьева О. О., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Криворізького державного педагогічного університету

Кучерявий О. Г. Система вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти: програма підвищення кваліфікації. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2026. 35 с.

Розробник: Кучерявий О. Г., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Програма складена з урахуванням методології й принципів побудови відповідної системи: *безальтернативності національно-потребнісного виміру, цілісно-розвивальної спрямованості, суб'єктності; екосистемності та ін.* Її ключові завдання: 1) розвиток у викладачів компетентностей: психолого-педагогічної, управлінської, інноваційної, комунікативної, цифрової, етико-культурної і соціальної; 2) активізація їх наукової, професійно-творчої й професійно-саморозвивальної діяльності. Представлено матрицю компетентностей викладача, теми змістових модулів, питання для самоконтролю, перелік проблем дискусійної платформи, зразки творчих завдань. Адресована слухачам системи післядипломної освіти, аспірантам, науковцям, керівникам закладів освіти всіх рівнів та ін.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
1. Профіль програми.....	5
2. Матриця загальних компетентностей і компетентностей за трудовою дією як цільових орієнтирів програми.....	5
3. Змістові модулі програми (перелік) і її опис у кількісному вимірі....	12
4. Зміст програми: ціннісно-змістове наповнення віддзеркалених у модулях лекційних, семінарських і практичних занять із завданнями для самостійної роботи.....	13
5. Питання для самоконтролю.....	21
6. Теми змістових модулів програми у погодинному вимірі їх вивчення при організації основних видів навчальних занять.....	25
7. Провідні проблеми як предмет організації дискусій (матеріал дискусійної платформи).....	26
8. Перелік зразків індивідуальних творчих завдань різної складності	
9. Система оцінювання навчальних досягнень	29
10. Рекомендована література	32

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма є перехідним містком між теоретичними положеннями розробленої на міцному теоретико-методологічному фундаменті в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти і практикою. Представлене в ній ціннісно-змістове багатство змістових модулів підпорядковується тим особливим національно і особистісно значущим стратегічним орієнтирам-компетентностям – загальним і за трудовою дією, – які визначені на основі «Професійного стандарту на групу професій викладачів закладів вищої освіти» (вчені звання і посади: професора, доцента, старшого викладача, викладача, асистента).

Провідними результатами опанування викладачами ціннісно-змістовим складником програми на особистісному рівні мають бути такі: наявність особистісного сенсу і цілей підвищення власної мобільності в модернізації професійної діяльності; компетентності у сферах оновлення цілей, змісту і технологій психолого-педагогічної підготовки; поглиблені знання щодо сутності, функцій, структури, принципів і умов якісного функціонування системи вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін; розвинуті способи діяльності (уміння та навички) комунікативної, інноваційної, цифрової, цілісно-розвивальної й іншої спрямованості в контексті удосконалення в своїх освітніх закладах викладання предметів психолого-педагогічного циклу на системній основі; цілісна готовність до компетентного консультування студентів як суб'єктів оволодіння оновленим змістом психолого-педагогічної освіти і особистісно-професійного саморозвитку; поглиблений досвід у професійно-культурному зростанні психолого-педагогічними і цифровими засобами; поглиблений досвід в організації й самоорганізації професійно-творчої діяльності.

Засвоєння цінностей шести модулів програми викладачами ЗВО пропонується передусім у різних форматах системи післядипломної освіти. На нього відводиться 6 кредитів ЄКТС (180 годин): на лекції – 36 годин, семінарські заняття – 34 години, практичні заняття – 20 годин, самостійну роботу – 90 годин.

Визначеною формою підсумкового контролю навчальних досягнень є задік.

Профіль програми

Назва програми	Система удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти
Мова викладання	Українська
Рівень програми	Післядипломна освіта Підвищення кваліфікації
Обсяг програми	180 год (6 кредитів ЄКТС)
Суб'єкти підвищення кваліфікації	Науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти
Форма навчання	Змішана, очно-дистанційна
Підсумковий Контроль	Залік
Документ про підвищення кваліфікації	Сертифікат про підвищення кваліфікації. Обсяг: 6 кредитів ЄКТС Кількість годин: 180

1. Матриця загальних компетентностей і компетентностей за трудовою дією як цільових орієнтирів програми

(складена на основі «Професійного стандарту на групу професій викладачів закладів вищої освіти» (вчені звання і посади: професора, доцента, старшого викладача, викладача, асистента).

Шифр	Компетентності (згідно з Професійним стандартом)	Результати навчання (згідно з завданнями Програми)
<i>Інтегральна компетентність</i> – здатність сумлінно виконувати професійні обов'язки, розв'язувати складні завдання й проблеми наукової і педагогічної діяльності; здійснювати аналіз і самоаналіз, визначати пріоритети, удосконалювати свої знання, уміння, практичні навички для ефективного застосування освітніх інновацій.		
Загальні компетентності (ЗК)		
ЗК.01	Знання та розуміння предметної області і професійної діяльності (Психолого-педагогічна компетентність)	Поглиблені знання: теоретико-методологічних засад психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців; нові знання особливостей її побудови і вдосконалення на системній основі в період воєнного стану в країні й повоєнний період; розуміння сутності й шляху інноваційного підходу до оновлення цілей, змісту, технологій і методики викладання психолого-педагогічних дисциплін.

ЗК.02	Володіння навичками критичного мислення (Оцінювально-аналітична)	Навички насамперед щодо: 1) застосування системного критичного мислення при оцінці: а) реального стану викладання дисциплін психолого-педагогічного циклу в університетах; б) результатів психолого-педагогічного дискурсу з проблем удосконалення психолого-педагогічної підготовки; в) продуктів виконання студентами педагогічних завдань творчого і репродуктивного характеру, результатів засвоєння ними змісту освіти; г) змісту існуючих чи нових підручників (навчальних або методичних посібників) з психології й педагогіки; 2) власних надбань у особистісно-професійному і професійно-культурному саморозвитку; 3) результатів свого інноваційного пошуку і пошуку колег.
ЗК.03	Володіння комунікативними навичками, здатність проявляти емпатію (Комунікативна компетентність)	1. Доведені до рівня навичок уміння: а) організувати та здійснювати в освітньому процесі психолого-педагогічними і цифровими засобами особистісно- й професійно-розвивальні різновиди педагогічної й творчої взаємодії (саме майбутніх фахівців); б) бути активними, виявляючи україноцентризм, цілеспрямованість і лідерські якості, у різних формах партнерства з колегами, взаємодії з представниками певних професійних груп, наукової спільноти на всеукраїнському та міжнародному рівнях. 2. Навички щодо демонстрації у педагогічній і загалом у міжособистісній взаємодії всіх трьох складників емпатії – емоційного, когнітивного і соматичного.
ЗК4.	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (Інформаційна компетентність)	Розвинуті уміння якісно застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та цифрові технології з метою сприяння реалізації цільової університетської програми і планів кафедри щодо удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін.
ЗК.05	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (Інформаційна компетентність)	Удосконалені уміння знаходити і оптимально обробляти значущі для покращення психолого-педагогічної підготовки джерела інформації, здійснювати різновиди теоретичного аналізу результатів відповідного наукового дискурсу.

ЗК.06	Здатність до особистісного і професійного розвитку (Цілісно-розвивальна і саморозвивальна компетентність)	Уміння системного плану: а) перетворювати навчання психології й педагогіки в розвивальний процес; б) сприяти вибудовуванню і реалізації студентами цільових програм-траєкторій особистісно-професійного саморозвитку; в) проектувати, самоорганізувати, стимулювати і здійснювати моніторинг власного професійно-культурного саморозвитку.
ЗК.07	Здатність генерувати нові ідеї (креативність) (Інноваційна компетентність)	Готовність до генерації принципово нових ідей, виявлення нестандартності мислення, креативності при розв'язанні завдань щодо підвищення якості психолого-педагогічної підготовки, здійснення інноваційного пошуку у цільовому, змістовому і технологічно-методичному аспектах оновлення цього процесу.
ЗК.08	Здатність застосовувати кращі практики у професійній діяльності (Інноваційна компетентність)	Підвищена готовність до осмислення, систематизації й творчого застосування на практиці кращого досвіду у сфері удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін, розвитку закладеного у цьому досвіді новаторського потенціалу.
ЗК.09	Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети (Управлінська компетентність)	Моральна, психологічна і практична готовність формувати у: а) студентів смислотвірні мотиви активізації засвоєння змісту психолого-педагогічної освіти та особистісно-професійного саморозвитку, проектувати, організувати, стимулювати і моніторити ці процеси; б) своїх колег мотиви максимально можливого сприяння реалізації колективом цільової програми удосконалення психолого-педагогічної підготовки в університеті на шляху його руху до суб'єктності.
ЗК.10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (Етико-культурна компетентність)	Поглиблені знання: а) етичних принципів взаємодії з людьми в екстремальних ситуаціях їх життя під час російської агресії; б) норм і принципів професійної етики викладача психолого-педагогічних дисциплін, складників культури його емоційно-етичної дії; уміння: а) будувати стратегію і тактику підвищення духовно-морального потенціалу і розвивальної спроможності освітнього процесу на засадах наукової етики; б) обирати перспективу педагогічної діяльності зі збереженням прав і психологічної комфортності майбутніх фахівців і колег;
ЗК.11	Здатність проявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності (Етико-культурна компетентність)	

		в) реалізуючи національно культурну парадигму освіти, поважно і толерантно ставитися до багатой палітри цінностей культури (зокрема, психолого-педагогічної) інших народів світу, їх носіїв у нашій країні.
ЗК.12	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо (Соціальна компетентність)	Цілісна готовність до: а) сприяння просвітницькими, психолого-педагогічними й іншими засобами реалізації нагальних соціальних потреб у екзистенційних умовах боротьби українського народу за незалежність; б) конструктивного спілкування з представниками різних професійних груп у соціумі; в) якісної соціально значущої міжособистісної онлайн-взаємодії у команді педагогів-одномумців з різних університетів країни і зарубіжжя.

Трудові дії	Перелік компетентностей	
Професійні компетентності (за трудовою дією або групою трудових дій)	Результати навчання викладачів за Програмою підвищення кваліфікації	
А. Розроблення та оновлення програм навчальних дисциплін, підготовка навчальних та методичних матеріалів.	А1. Здатність розробляти програму навчальної дисципліни або її складники, навчальні та методичні матеріали до них	Уміння розробляти в нових соціальних умовах навчальні програми дисциплін психолого-педагогічного циклу і навчально-методичне забезпечення щодо їх реалізації.
	А2. Здатність оновлювати програму навчальних дисциплін відповідно до вимог внутрішньої системи забезпечення якості	Уміння системного характеру: оновлювати цілі й зміст програми викладання психолого-педагогічних дисциплін з урахуванням затвердженої на університетському рівні цільової програми удосконалення психолого-педагогічної підготовки у вищому освітньому закладі.
Б Викладання, консультатив на підтримка студентів	Б1. Здатність проводити навчальні заняття та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб студентів	Доведені до рівня навичок уміння щодо врахування індивідуальних особливостей і потреб майбутніх фахівців у контексті розвитку своєї спроможності підвищувати результативність різних

		форм організації навчальних занять з психології й педагогіки.
	Б2. Здатність консультивати студентів з предмета навчальної дисципліни відповідно до їхніх індивідуальних освітніх потреб	Цілісна готовність до комплексного консультивання студентів як суб'єктів опанування новим змістом психолого-педагогічної освіти, саморуку до вершин професійної зрілості за результатами здійснення діагностики їхніх освітніх і саморозвивальних потреб.
	Б3. Здатність здійснювати індивідуальний супровід студента: наставництво і менторство під час навчання	Розвинуті уміння у сфері наставництва у вимірі вирішення завдань індивідуального психолого-педагогічного й методичного супроводу професійного становлення й особистісно-професійного саморозвитку майбутніх фахівців.
В Оцінювання результатів навчання	В1. Здатність розробляти критерії та обирати інструменти Оцінювання	Розвинуті уміння у сферах: а) обґрунтування критеріїв і показників оцінювання навчальних і саморозвивальних досягнень здобувачів вищої освіти, обрання відповідних інструментів; б) здійснення оцінювання результатів навчання і особистісно-професійного саморозвитку студентів на об'єктивній цілісній основі; в) забезпечення зворотного зв'язку зі студентами щодо отриманих ними педагогічних оцінок результатів навчання й інших різновидів самодіяльності та рекомендацій в аспекті їх покращення.
	В2. Здатність здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання, проводити Атестацію	
	В3. Здатність надавати студентам зворотний зв'язок щодо результатів оцінювання та рекомендацій щодо покращення результатів навчання	

Г Виконання дослідницьких/творчих проєктів, оприлюднення результатів та забезпечення захисту авторських прав	Г1. Здатність обґрунтувати, спланувати та виконати дослідницький творчий проєкт	Доведені до рівня навичок уміння щодо: а) ініціювання, обґрунтування, планування і виконання професійно значущих творчих проєктів з проблем удосконалення психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців; б) адекватної загальної самооцінки розробленої творчої продукції.
	Г2. Здатність проаналізувати та узагальнити результати дослідницького/творчого проєкту, підготувати та оприлюднити презентацію, звіт, статтю, монографію	Розвинуті уміння щодо: а) самоаналізу і узагальнення результатів творчої проєктної роботи психолого-педагогічного спрямування; б) підготовки і оприлюднення презентації проєкту як творчої наробки у сфері психолого-педагогічної науки і практики; в) написання наукових праць – статей, монографій – у царині специфіки розв’язання актуалізованих у проєкті проблем.
	Г3. Здатність підготувати запит на видачу патенту на винахід, корисну модель, документів, що засвідчують права автора на твір (за необхідності)	Поглиблені знання щодо: а) підготовки запиту з метою видачі патенту на винахід (соціально значущу модель) у сфері здійснення психолого-педагогічної діяльності; б) підготовки всіх необхідних документів і матеріалів, які засвідчують права і захист автора на твір.
Д	Д1. Здатність готувати документи та матеріали до засідань кафедри, інших колегіальних органів, брати участь у нарадах, робочих групах, професійних об’єднаннях	Розвинуті уміння щодо: а) підготовки матеріалів і документів до засідань колегіальних органів університету; б) виявлення корисної для ЗВО активності на нарадах, засіданнях робочих груп із задоволення нагальних потреб колективу, під час представлення його інтересів і інтересів студентів та потреб удосконалення психолого-педагогічної підготовки у професійних об’єднаннях.

	Д2. Здатність планувати, готувати та проводити освітні і наукові заходи	Підвищена готовність щодо: а) планування і проведення освітніх заходів різної цільової спрямованості; б) планування, підготовки й організації основних наукових заходів у різних форматах для викладачів і студентів: науково-методологічних, науково-практичних і науково-методичних конференцій і круглих столів за психолого-педагогічною тематикою; суто студентських наукових конференцій, науково-практичних семінарів (вебінарів), круглих столів тощо
Е	<p>Е1. Здатність консультивати студента і аспіранта щодо планування і реалізації наукового дослідження/творчого проєкту</p> <p>Е2. Здатність проаналізувати процес та результати наукового дослідження творчого проєкту, проведеного студентом, аспірантом</p> <p>Е3. Здатність надавати рекомендації студентові, аспірантові щодо покращення процесу та результатів його наукового дослідження, творчого Проєкту</p>	<p>1. Поглиблені знання з методологічних основ дослідження освітніх явищ і процесів; цілісна готовність до підвищення якості консультивання: а) студента як суб'єкта планування і здійснення творчого проєкту чи наукового пошуку у царині психолого-педагогічної науки; б) аспіранта у питаннях вибору проблеми, теми і методів дослідження, розроблення його логіки, оптимізації поняттєво-категорійного апарату, побудови концептуального бачення розв'язання обраної проблеми, теоретичних конструктів (за необхідністю) та їх експериментальної перевірки тощо.</p> <p>2. Розвинуті уміння системного аналізу процесу і результатів здійснення студентами чи аспірантами наукових досліджень із психолого-педагогічної проблематики, розроблення ними творчих проєктів.</p> <p>3. Нові знання щодо особливостей надання студентам і аспірантам як суб'єктам наукового пошуку і розроблення творчих проєктів сукупності необхідних для цього науково-педагогічних і методичних рекомендацій.</p>
Є	Є1. Здатність визначати мету, структурні компоненти освітньої програми, програмні результати навчання	1. Поглиблені знання щодо функцій і структури системи удосконалення психолого-педагогічної освіти в університеті

	<p>Є2. Здатність переглядати і оновлювати освітню програму відповідно до вимог стандартів вищої освіти, внутрішньої системи забезпечення якості, потреб стейкхолдерів.</p> <p>Є3. Здатність готувати матеріали до акредитації освітньої програми</p>	<p>у вимірі її підпорядкування актуальним національним, регіональним потребам і потребам особистості майбутнього фахівця. Цілісна готовність щодо розроблення нових цілей освітньої програми, програмних результатів навчального процесу.</p> <p>2. Розвинуті уміння: а) виявляти проблеми та виклики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців; б) оновлювати зміст і технології викладання психолого-педагогічних дисциплін на системному рівні адекватно поставленим новим цілям цього процесу, вимогам стандартів вищої освіти, внутрішньої системи забезпечення її якості в університеті.</p> <p>3. Поглиблені знання щодо підготовки матеріалів до акредитації освітньої програми</p>
Ж	<p>Ж1. Здатність здійснювати науково-фахову експертизу дослідницьких (наукових), фахових/творчих проєктів</p> <p>Ж2. Здатність надавати експертні консультації особам, підприємствам, установам організаціям з питань що стосуються їхньої дослідницької та/або професійної діяльності</p>	<p>1. Поглиблені знання щодо: а) сутності й напрямків розвитку науково-фахової експертизи дослідницьких і професійно-творчих проєктів у сфері освіти; б) алгоритму і оптимальних способів експертної діяльності; в) оцінювання професійно-творчих чи наукових проєктів психолого-педагогічного змісту за об'єктивними критеріями і показниками; г) заповнення (за необхідністю) форми експертного висновку.</p> <p>2. Підвищені рівні моральної й теоретичної готовності до здійснення експертних консультацій (особам, організаціям, підприємствам, установам).</p>

2. Змістові модулі програми (перелік) та її опис у кількісному вимірі.

Змістові модулі програми (перелік):

3.1. Змістовий модуль 1. Основні фактори обумовленості й цільова сутність системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у вищій школі.

3.2. Змістовий модуль 2. Загальна структура й цілісні характеристики системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти.

3.3. Змістовий модуль 3. Структурні компоненти системи у вимірі нової стратегії психолого-педагогічної підготовки: повна характеристика.

3.4. Змістовий модуль 4. Внутрішні умови функціонування схарактеризованої системи на рівні якості.

3.5. Змістовий модуль 5. Провідні результати проходження традиційною системою психолого-педагогічної підготовки у ЗВО точок біфуркації: ціннісно-змістовий аспект її оновлення.

3.6. Змістовий модуль 6. Альтернативні варіанти технологій і методики удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін.

Опис програми у кількісному вимірі:

Характеристика	Показники
Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Післядипломна освіта Підвищення кваліфікації Курс за вибором
Кількість кредитів	6
Модулів	6
Кількість годин	180
Лекції	36
Семінарські заняття	34
Практичні заняття	20
Самостійна робота	90
Вид контролю	Залік

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ: ЦІННІСНО-ЗМІСТОВЕ НАПОВНЕННЯ ВІДДЗЕРКАЛЕНИХ У МОДУЛЯХ ЛЕКЦІЙНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАВДАННЯМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.

Модуль 1. Основні фактори обумовленості й цільова сутність системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у вищій школі.

Лекція 1.1. Тема 1.1. Основні фактори впливу на викладання предметів психолого-педагогічного циклу: аспекти мотивації його оновлення (2 год.).

Російська агресія та її негативні наслідки для українців (зокрема, для їх психіки). Динаміка соціально-політичних умов діяльності закладів освіти. Особливості економічної ситуації в країні: вимір завдань відновлення економіки з оперттям на психолого-педагогічний потенціал, модернізації освітнього процесу з урахуванням впливу певного економічного рівня держави на нього. Сукупність відповідних соціокультурних умов: контексти стану і потреб утвердження національного духу, української мови і культури психолого-педагогічними засобами. Усвідомлені молоддю природоохоронні й природовідновлювальні потреби регіонів як чинники її активності в: а) сприянні при психолого-педагогічній підтримці здоров'ю нації; б) самоформуванні власного психічного, фізичного і ментального здоров'я.

Теоретико-методологічний чинник: 1) наявність запиту освітньої практики на нову теорію модернізації цілей, змісту і технологій психолого-педагогічної підготовки студентів у зв'язку з впливом на неї змінених зовнішніх реалій; 2) удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО в фокусах: а) різних методологічних підходів; б) наявності нормативних і теоретичних основ здійснення цього процесу; 3) індикатори існування «білих плям» у науковому дискурсі щодо проблеми оновлення психолого-педагогічної підготовки на системній основі.

Лекція 1.2. Тема 1.2. Стратегічні цільові орієнтири системи у вимірі національних, регіональних і особистісних потреб (2 год.).

Функціонування системи за принципом безальтернативності національно-потребнісної траєкторії руху до якості психолого-педагогічної підготовки як її найбільш пріоритетна стратегічна мета. Складники цієї стрижневої мети в аспектах сприяння нею в ролі уявного результату: а) підвищенню рівня психопедагогізації суспільства як умов його консолідації й проактивності в боротьбі з екзистенційними викликами; б) повоєнному відновленню України; в) гідному поступі суспільства після війни в родині європейських народів; г) культивуванню в царині вищої освіти значущих для реалізації її національно-культурної парадигми психолого-педагогічних цінностей, політики їх гармонізації зі спеціально-професійними і професійно-цифровими у вимірі завдання щодо створення цілісно-розвивального освітнього середовища.

Складники стратегічної мети неперервного розвитку системи за принципом її обумовленості регіональними потребами: 1) сутність цільового орієнтиру щодо сприяння довершеності психолого-педагогічного супроводу соціально-економічного й культурного розвитку регіону; 2) професійно-розвивальні акценти цілі щодо покращення в регіоні справи кар'єрного консультування (психологічний і педагогічний контексти); 3) перспективні лінії елементів цілі щодо підвищення ступеня фундаментальності банку психолого-педагогічних засобів і способів підтримки різнобічної діяльності регіональних закладів вищої освіти, поглиблення їх партнерських відносин; 4) особливості цілі щодо збагачення цінностей змісту системи освіти дорослих регіону новим психолого-педагогічним потенціалом.

Домінантна мета системи – функціонування за принципом цілісно-

розвивальної спрямованості. Можливості її реалізації у: а) забезпеченні особистісно-професійного розвитку студентів на спеціальній психолого-педагогічній і цифровій платформах; б) психолого-педагогічному «запуску» і стимулюванні першого етапу професійно-культурного саморозвитку майбутніх магістрів упродовж життя.

Семинар (вебінар) 1.1. Зовнішні умови впливу на планування і здійснення психолого-педагогічної підготовки в університеті: дискусійна платформа щодо їх врахування на суспільній і особистісній основах у єдності (2 год.).

Семинар (вебінар) 1.2. Характеристика двох інформаційно-змістових взаємопов'язаних матриць: а) сукупності соціальних, регіональних потреб і потреб особистості майбутнього фахівця у вимірі проектування системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО; б) матриці стратегічних цілей функціонування відповідної системи (2 год.).

Семинар (вебінар) 1.3. Нормативна і теоретико-методологічна база системи удосконалення викладання предметів психолого-педагогічного циклу в університетах: робота аналітичної студії (2 год.).

Практична робота 1.4. дослідного характеру. Стан викладання психолого-педагогічних дисциплін у провідних ЗВО конкретного соціально-економічного регіону: позитивна і негативна статистика, існуючі тенденції і запити практики (4 год.).

Самостійна робота. Тематичне завдання 1. Особливості змісту психологічної освіти в університетах України у певному (на вибір) соціально-економічному регіоні (8 год.).

Самостійна робота. Тематичне завдання 2. Педагогічна складова у навчальних планах підготовки фахівців у закладах вищої освіти конкретного регіону країни (8 год.).

Модуль 2. Загальна структура й цілісні характеристики системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти.

Лекція 2.1. Тема 2.1. Загальна характеристика системи (4 год.).

Основні принципи функціонування системного утворення (без врахування вже раніше зазначених регуляторів розроблення стратегічно-цільового компонента): культуро-змістової фундаментальності; неперервності руху до продуктивно-самостійної суб'єктності; культивування діяльнісно-інноваційної ідеології й практики; проєктного партнерства; екосистемності (аспект утвердження цінностей професійно-цифрової освіти); олюднення технологічно-методичного ресурсу; домінантності психопедагогічного механізму руху.

Цілісна сукупність відповідних взаємопов'язаних структурних компонентів: стратегічно-цільовий (макрорівень); інституційно-перетворювальний (рівень закладу вищої освіти); діяльнісно-інноваційний (рівень кафедри); управлінсько-самодіяльний (рівень особистості викладача); особистісно-й професійно-саморозвивальний (рівень особистості студента).

Функції кожного з компонентів. Внутрішні зв'язки між ними. Зв'язки системи із зовнішнім середовищем.

Лекція 2.2. Тема 2.2. Інтегральні характеристики системи (2 год.)

Сутність й індикатори інтегральних характеристик системи: цілісності; багаторівневості; інноваційності; особистісної, професійної й професійно-культурної зорієнтованості; синергізму; емерджентності.

Семінар (вебінар) 1. Оновлена система викладання психолого-педагогічних дисциплін в університеті як цілісне утворення: аспекти її структури, функцій і принципів функціонування (2 год.).

Семінар (вебінар) 2. Соціальна, особистісна і теоретико-методологічна обумовленість інтегральних характеристик системи у фокусі науково-навчального дискурсу (2 год.).

Практичне заняття 2.3. Тема 2.3. Проблеми та виклики психолого-педагогічної підготовки студентів у ЗВО у світлі «запуску» системи її удосконалення: складання викладачами алгоритмів засобів і способів їх подолання (2 год.)

Самостійна робота. Тематичне завдання 1. Основні результати проєкції теорії суб'єктності на освітній процес в університеті: аспекти психолого-педагогічної освіти (8 год.).

Самостійна робота. Тематичне завдання 2. Сутнісні характеристики теорії інновацій в освіті: особливості її психолого-педагогічної траєкторії розвитку (10 год.).

Модуль 3. Структурні компоненти системи у вимірі нової стратегії психолого-педагогічної підготовки: повна характеристика.

Лекція 3.1. Тема 3.1. Структура і регулятиви інституційно-перетворювального компонента системи (2 год.).

Нова стратегія психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти на системній основі у вимірі їх розвивальних потреб та потреб університетів у соціально обумовленому оновленні концепцій і цільових програм поступу до суб'єктності. Об'єктивні і суб'єктивні можливості та умови реального перетворення психології й педагогіки в рушійні сили забезпечення відповідності освітніх закладів стрижневим нагальним і повоєнним соціальним завданням. Утвердження в університетах на вищому управлінському рівні системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін як необхідна умова їх якісної трансформації на тлі екзистенційних викликів державі й потреб її повоєнного відродження.

Структурні складники інституційно-перетворювального компонента цієї системи у ролі її щонайбільше управлінсько значущої цілісності певної функціональної приналежності. Особливості його концептуально-цільового елемента: сутність принципів регуляції функціонування з урахуванням потреб соціуму, регіону і особистості. Програмно-модернізаційний елемент інституційно-перетворювального складника: аспекти регуляції управління психолого-педагогічною підготовкою майбутніх фахівців на рівнях

факультетських (інститутських) освітніх програм і навчальних програм кафедр психології й педагогіки та спеціальних дисциплін.

Лекція 3.2. Тема 3.2. Складники діяльнісно-інноваційного компонента системи: вимір напрямів створення кафедрою інновацій (2 год.).

Елемент цілепокладання: удосконалення діяльності кафедри у напрямів створення нею інновацій у царині цільового планування діяльності (аспекти інтеграції й диференціації цілей викладання психолого-педагогічних дисциплін й побудови їх системи з опертям передусім на фах здобувачів вищої освіти і затверджену на університетському рівні цільову програму удосконалення цього процесу).

Напрями реалізації інноваційно-пошукової палітри ціннісно-змістового елемента відповідного компонента системи: *концептуально-модернізаційний* (аспекти пошуку принципів відбору і оновлення змісту психолого-педагогічної підготовки); *ціннісно-трансформаційний* в контекстах досягнення соціально і регіонально валентних стратегічних цілей системи, сприяння опануванню студентами теорією і технологією самотворчості, професійної творчості, особистісно-професійного і професійно-культурного саморозвитку; *технологоперетворювальний*: аспекти технологізації всього процесу психолого-педагогічної підготовки, його опертя на цифрові й особистісно-та професійно-розвивальні освітні технології, створені викладачами кафедри науково аргументовані нові більш олюднені форми, розвивальні засоби, методи й методичні системи навчання і професійного виховання.

Лекція 3.3. Тема 3.3. Функціонування управлінсько-самодіяльнісного компонента системи на рівні особистості викладача (4 год.).

Вимоги до викладачів психолого-педагогічних дисциплін у період воєнного стану в країні та повоєнний час. Педагогічна майстерність, професійно-педагогічна і цифрова культури як цільові орієнтири самоуправління педагогом вищої школи різновидами власної розвивальної самодіяльності. Особливості виконання викладачем дисциплін психолого-педагогічного циклу основних управлінських функцій: 1) *мотиваційної* – в аспектах підвищення навчально-пізнавальної, самотворчої, професійно-творчої й інших різновидів активності майбутніх фахівців; 2) *організаційної* (творча організація важливої для професійного становлення і кар'єрного зростання студентів системи їх самостійних дій – навчально-пізнавальних, науково-дослідних, цілісно-саморозвивальних та ін.); 3) *стимулювальної* з основним акцентом на стимулюванні інтелектуальної, афективної й комунікативної активності здобувачів вищої освіти в опануванні професійними компетентностями, національно-патріотичними, духовно-моральними, валеологічними й іншими системними якостями як психолого-педагогічними, так і цифровими засобами; 4) *моніторингової* (контекст моніторингу якості процесу, а також поточних і кінцевих результатів виконання майбутніми фахівцями психологічних і педагогічних завдань освітнього, розвивального і виховного характеру).

Лекція 3.4. Тема 3.4. Особистісно- й професійно-розвивальний компонент системи (рівень особистості студента) (2 год.).

Місце і роль майбутнього фахівця в реалізації цілісно-розвивальної – домінантної – цілі системи, його готовність до саморозвивального процесу на основі спеціальних психолого-педагогічних компетентностей.

Складові ціннісно-мотиваційного елемента відповідного компонента системи (аспекти: емоційного переживання й осмислення потреб в особистісно-професійному й професійно-культурному саморозвитку; смислотвірної самомотивації цього процесу).

Когнітивно-розвивальний елемент в структурі цілісного саморозвитку студента (аспекти самопізнання, самооцінки складників професійного образу «Я», самовдосконалення психолого-педагогічних і фахових знань, способів діяльності, опанування цінностями щодо підвищення творчої активності в самоорганізації перших етапів саморуку до вершин професійної зрілості впродовж життя).

Сутність афективно-саморегуляційного елемента у царині саморозвивальної роботи здобувача вищої освіти (провідні способи її емоційно-вольової саморегуляції ним: 1) вправляння у: а) опосередкованому виклику позитивних почуттів у контексті виконання прийнятих завдань-самозобов'язань; б) використанні різновидів мистецтва в саморозвивальній діяльності; б) самотренінг опертя на вольові якості з метою подолання труднощів у ній, підвищення саморозвивальної активності на психолого-педагогічній і цифровій основі.

Комунікативно-рефлексивний елемент останнього компонента системи (набуття суб'єктом саморозвитку комплексу рефлексивних умінь насамперед щодо: а) самопізнання реальних образів професійного і психолого-педагогічного «Я», їх співставлення з ідеальними, підвищення рівня адекватності самооцінки; б) побудови нової цільової стратегії й тактики роботи над собою на різних етапах життєдіяльності – студентській лаві, у професійному бутті тощо; в) оптимальності способів і засобів реалізації середньострокових і короткострокових (завдань-самозобов'язань) програм і особистих планів особистісно-професійного самовдосконалення.

Семінар (вебінар) 3.1. Проблеми готовності майбутнього фахівця до цілісного саморозвитку та викладача до її формування (2 год.)

Семінар (вебінар) 3.2. Складові елементи особистісно- й професійно-розвивального компонента системи: сутність, функції, зв'язки між ними (2 год.).

Практичне заняття 3.4. Діагностика викладачами власної готовності до здійснення цілісно-саморозвивального процесу психолого-педагогічними і цифровими засобами (2 год.).

Самостійна робота. Тематичне завдання 1. Теоретико-методичні основи психології й педагогіки самотворчості (самоосвіти і самовиховання) майбутніх фахівців як інтегрального засобу їх саморозвитку (6 год.).

Самостійна робота. Тематичне завдання 2. Теорія і методика психології й педагогіки професійної творчості (8 год.).

Модуль 4. Внутрішні умови функціонування схарактеризованої системи на рівні якості.

Лекція 4.1. Тема 4.1. Проблема цілісності внутрішніх умов якісного функціонування актуалізованої системи (2 год.).

Уявлення науковців про сукупність внутрішніх умов розгортання освітнього процесу: соціально-педагогічних, педагогічних, організаційно-педагогічних, психологічних і психолого-педагогічних. Зв'язок внутрішніх умов удосконалення психолого-педагогічної підготовки в університеті із зовнішніми умовами впливу на його діяльність. Потреби і ознаки цілісності внутрішніх умов.

Соціально-педагогічні умови досягнення системою якісного – суспільно-валентного – стану в процесі її руху з прямим виходом на стратегічні цілі. Їх роль у прямуванні сукупності внутрішніх умов до стану особливої цілісності.

Лекція 4.2. Тема 4.2. Провідні педагогічні, організаційно-психопедагогічні й психологічні внутрішні умови (4 год.).

Створення у ЗВО потужного середовища особистісно-професійного і професійно-культурного розвитку майбутніх фахівців і викладачів у ролі ключової педагогічної умови. Сукупності цінностей-засобів (передусім компетентностей) педагогічного управління системою чи її компонентами на рівнях їх привласнення (внутрішнього прийняття як самоцінних) керівництвом університету і викладачем у статусі відповідних педагогічних умов.

Характеристика внутрішньої організаційно-психопедагогічної умови функціонування системи – утвердження в освітньому середовищі закладу пріоритетного психопедагогічного механізму цілісного розвитку і саморозвитку особистості здобувача вищої освіти. Єдність професійної свідомості і самосвідомості особистості студента у ролі основної суто психологічної умови саморозвивального поступу майбутніх фахівців, досягнення домінантної мети системи.

Семінар (вебінар) 4.1. Проблеми цілісності внутрішніх умов функціонування актуалізованої системи, їх взаємозв'язку з зовнішніми (2 год.)

Семінар (вебінар) 4.2. Індикатори суспільно й особистісно значущих стратегічних цінностей-цілей і цінностей-засобів системи у сукупності соціально-педагогічних умов (2 год.).

Семінар (вебінар) 4.3. Шляхи, способи і засоби створення педагогічних умов досягнення системою цільових орієнтирів у єдності з опертям на організаційно-психопедагогічну і головну психологічну умову: проблематика дискусійної платформи (2 год.).

Практичне заняття 4.5. Розроблення авторських індивідуальних проєктів створення у закладі вищої освіти потужного середовища особистісно-професійного і професійно-культурного розвитку студентів (4 год.).

Самостійна робота. Тематичне завдання 1. Розвиток І.А. Зязюном психопедагогіки як носія теоретичних положень про психопедагогічний механізм становлення і неперервного поступу особистості (8 год.).

Самостійна робота. Тематичне завдання 2. Окреслення провідних вимог до керівників університету на рівнях ректорату і факультетів (інститутів)

у контексті забезпечення якісного функціонування системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін (6 год.).

Модуль 5. Провідні результати проходження традиційною системою психолого-педагогічної підготовки у ЗВО точок біфуркації: ціннісно-змістовий аспект її оновлення.

Лекція 5.1. Тема 5.1. Синергетична модель удосконалення психолого-педагогічної підготовки в університетах (2 год.).

Модель розвитку освітньої галузі на синергетичних засадах у працях В. Кременя і І. Зязюна та в роботах інших науковців. Поняттєво-категорійний апарат теорії побудови синергетичної моделі системи удосконалення психолого-педагогічної підготовки у ЗВО. Феномен біфуркацій у ньому як запрограмованого і непередбаченого в трансформації відповідного процесу. Основні функції біфуркацій: 1) виявлення можливостей і альтернативних варіантів викладання психолого-педагогічних дисциплін у нових соціальних умовах та у вимірі нагальних потреб держави; 2) бути індикатором невизначеності й критичного стану традиційного варіанту педагогічної організації освітнього процесу.

Лекція 5.2. Тема 5.2. Альтернативна ціннісно-змістова компонента оновленої психолого-педагогічної підготовки (4 год.).

Провідні детермінанти оновлення змісту викладання психолого-педагогічних дисциплін у вищій школі. Панівні напрями здійснення цього процесу кафедрою. Еталонний варіант сукупності принципів відбору складників змісту психолого-педагогічної підготовки.

Сутність *тривимірного альтернативного варіанту змісту психолого-педагогічної освіти (на прикладі підготовки майбутніх педагогів)*: 1. Діалектика двох особливих систем цінностей в еталонному зразку відповідного змісту: 1) загальних світоглядних і національно-культурних цінностей; 2) цінностей суто психолого-педагогічного характеру. 2. Концептуальний складник проекту цього змісту як тривимірної системи психолого-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів і магістрів за педагогічними спеціальностями. 3. Специфічна сукупність предметів щодо формування у студентів на 1-му і 2-му курсах навчання загальних психопедагогічних цінностей-знань і цінностей-способів діяльності (*загальнопрофесійний* рівень підготовки). 4) Зміст психолого-педагогічної освіти майбутніх фахівців (перелік дисциплін навчального плану) на її професійному рівні у процесі їх навчання на 3-му і 4-му курсах (*професійний* рівень підготовки). 5. Цикл дисциплін психолого-педагогічної підготовки на її *вузькопрофесійному* – магістерському – рівні. 6) Особливості змісту і організації різновидів практики на всіх рівнях.

Семінар (вебінар) 5.1. Сфери створення інновацій працівниками кафедри за культуро-панівним україноцентристським напрямом удосконалення змісту психолого-педагогічної освіти (2 год.).

Семінар (вебінар) 5.2. Особистісний і соціальний виміри категорії «зміст психолого-педагогічної підготовки студентів» (2 год.).

Семінар (вебінар) 5.3. Мотиваційні й організаційні аспекти введення у процес навчання здобувачів вищої освіти педагогічної інтернатури на вузькопрофесійному рівні підготовки (2 год).

Практична робота 5.4 як тренінгове заняття: вправління викладачів у створенні змісту модернізованих програм двох різновидів практик: 1) психолого-педагогічної (8-й семестр); 2) асистентської психолого-педагогічної (10 семестр) (2 год.).

Самостійна робота. Тематичне завдання 1. Аксіологічний підхід до удосконалення освітнього процесу: огляд нових результатів наукового дискурсу (6 год.)

Самостійна робота. Тематичне завдання 2. Систематизація і характеристика напрямів оновлення змісту психолого-педагогічної освіти (10 год.).

Модуль 6. Альтернативні варіанти технологій і методики удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін.

Лекція 6.1. Тема 6.1. Розвивальні потенціали провідних технологій у царині психолого-педагогічної підготовки студентів (2 год.).

Планування кафедрою процесу створення новацій технологічного рівня на підґрунті їх визначення з допомогою спеціального еталонного інформаційного банку. Інноваційні технології підвищення рівня педагогічної майстерності сучасного викладача психології чи педагогіки. Технологія психолого-педагогічного супроводу культивування майбутнім педагогом психічного оздоровлення і національно значущої дії у ситуації воєнного стану в країні. Технологія модульно-розвивального навчання.

Лекція 6.2. Тема 6.2. Розширені можливості інноваційного методичного пошуку кафедри і сутність нової класифікації методів психолого-педагогічної освіти (2 год.).

Методологічні родзинки цілісного підходу кафедри до розроблення інноваційної методики викладання предметів психолого-педагогічного циклу. Опертя викладачів на ціннісно-сміслову ядро рекомендованого порадища щодо якісного виконання цієї справи. Особливості передбачення і використання такого засобу навчально-методичного забезпечення реалізації певних цілей освітнього процесу, як зразки відповідних інноваційних матеріалів.

Феномен класифікації методів удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін: 1) методи мотивації активності майбутніх фахівців у оволодінні цінностями педагогіки і психології; 2) активні методи організації навчально-пізнавальної діяльності студентів при викладанні психолого-педагогічних дисциплін; 3) методи стимулювання навчального пізнання студентами змісту психолого-педагогічної підготовки; 4) методи моніторингу навчально-пізнавальної й інших різновидів діяльності студентів як суб'єктів засвоєння змісту психолого-педагогічної освіти.

Функції управління навчально-пізнавальною діяльністю майбутніх фахівців у статусі критеріїв побудови актуалізованої класифікації.

Семінар (вебінар) 1. Порівняльна характеристика технологій психолого-педагогічної підготовки і самовдосконалення педагога вищої школи: а) модульного і модульно-розвивального навчання; б) саморозвитку викладачем власної педагогічної майстерності й цілісного (особистісного, професійного і професійно-культурного саморозвитку впродовж життя) (2 год.).

Семінар (вебінар) 2. Технології як предмет розроблення суб'єктами післядипломної освіти новацій: конкурс варіантів створених на заняттях малими групами викладачів певних технологій викладання предметів психолого-педагогічного циклу (за вибором їх назв із запропонованого інформаційного банку) (2 год.)

Семінар (вебінар) 3. Творчий пошук і конкурс методичних новацій у викладанні психології й педагогіки (використання групової форми організації навчально-творчої роботи) (2 год.).

Семінар (вебінар) 4. Оновлена класифікація методів навчання предметам психолого-педагогічного циклу на черзі денній дискусійного клубу викладачів як інноваторів: проблемні «вузли» відповідної класифікації й можливості її вдосконалення (2 год.).

Практичне заняття 5. Вправлення у використанні альтернативної версії методів психолого-педагогічної підготовки при створенні конспектів лекцій за обраними колективом предметом і темою викладання у певному семестрі (індивідуальна форма організації навчально-творчої роботи). (4 год.).

Практичне заняття 6. Тренінг розроблення удосконалених методичних карт для проведення з майбутніми бакалаврами чи магістрами семінарських занять за конкретними темами змістових модулів певної програми психологічної (педагогічної) дисциплін (6 год.).

Самостійна робота. Тематичне завдання 1. Основні цифрові технології в освітньому процесі закладів вищої освіти: сутнісні характеристики (6 год.).

Самостійна робота. Тематичне завдання 2. Типологія методів навчання у вищій школі в історичній ретроспективі (6 год.).

5. Питання для самоконтролю.

5.1. Самоконтроль у процесі й після вивчення тем змістового модуля 1.

1. У яких основних соціально-педагогічних умовах здійснюють свою діяльність заклади вищої освіти під час російської агресії?

2. Що слід розуміти під динамікою соціально-педагогічних умов виживання країни загалом та її вищої освітньої системи у період воєнного стану та які актуальні стратегічні завдання стоять перед нею, кожним викладачем і студентом?

3. Які наслідки російської агресії найбільш негативно впливають на практику викладання психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО?

4. Які завдання відновлення економіки України чи її певного соціально-економічного регіону після повномасштабної війни можуть успішно вирішуватись із оперттям на кадровий психолого-педагогічний потенціал?

5. Як позитивні результати удосконалення психолого-педагогічної

підготовки в університетах можуть сприяти утвердженню у громадах козацького вільного національного духу, української мови і культури?

6. У чому полягає сутність впливу природного чинника на функціонування системи вищої освіти в державі?

7. Чим підтверджується наявність запиту освітньої практики на модернізацію цілей, змісту і технологій психолого-педагогічної підготовки в університетах?

8. Що є методологічною платформою удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО?

9. Якою є нормативна база підвищення якості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців?

10. Які теорії складають наукову основу оновлення процесу викладання предметів психолого-педагогічного циклу у вишах?

5.2. Самоконтроль у процесі й після вивчення тем змістового модуля 2.

1. Чому викладанню психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО на системних засадах немає альтернативи?

2. Якою є сутність стратегічної мети системи у вимірі у вимірі національних нагальних і повоєнних потреб?

3. У чому полягає специфіка стратегічних цілей системи із врахуванням потреб певного соціально-економічного регіону країни?

4. Які потреби особистості майбутнього фахівця лежать в основі особистісно зорієнтованих стратегічних цілей системи?

5. Якими є можливості реалізації у закладах домінантної мети системи – функціонування за принципом цілісно-розвивальної спрямованості?

6. Що слід розуміти під матрицею цілей системи удосконалення психолого-педагогічної підготовки в університеті?

7. Якими є: загальна структура системи, функції кожного з її компонентів, зв'язки між ними?

8. У чому коріниться специфіка зв'язків системи удосконалення психолого-педагогічних дисциплін із зовнішнім середовищем?

9. Що відноситься до сукупності провідних принципів функціонування системи?

10. Якими є інтегральні характеристики системи?

5.3. Самоконтроль у процесі й після вивчення тем змістового модуля 3.

1. Чим обумовлений зв'язок нових концепцій і довгострокових цільових програм розвитку університету в умовах воєнного і повоєнного періодів зі стратегією побудови і реалізації системи вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у ньому?

2. Якою є структура інституційно-перетворювального компонента актуалізованої системи?

3. Якими є принципи регуляції функціонування концептуально-цільового елемента інституційно-перетворювального складника системи?

4. Навіщо узгоджувати навчальні програми спеціальних дисциплін з навчальними програмами кафедр психології й педагогіки і частково

модернізувати їх з урахуванням психолого-педагогічного потенціалу фахової підготовки?

5. Що є родзинками теорії інноватики в освітній системі в цілях її застосування у психолого-педагогічній підготовці здобувачів вищої освіти?

6. Які складники відносяться до діяльнісно-інноваційного компонента системи (рівень кафедри)?

7. Які є напрями реалізації елементів цілепокладання, ціннісно-змістового і технолого-перетворювального (вимір діяльнісно-інноваційного компонента системи)?

8. Якою є структура управлінсько-самодіяльнісного компонента системи (рівень особистості викладача)?

9. У чому полягають особливості виконання викладачем мотиваційної, організаційної, стимулювальної й моніторингової функцій управління професійним становленням і цілісним розвитком студентів?

10. Якою є структурна побудова особистісно-й професійно-саморозвивального компонента системи (рівень особистості студента)?

11. Що відноситься до складових елементів особистісно-й професійно-саморозвивального компонента системи – ціннісно-мотиваційного, когнітивно-розвивального, афективно-саморегуляційного і комунікативно-рефлексивного?

5.4. Самоконтроль у процесі й після вивчення тем змістового модуля 4.

1. Які внутрішні умови функціонування освітнього процесу переважна більшість науковців вважає основними?

2. Що розуміють науковці під такими внутрішніми умовами здійснення цілісного педагогічного процесу, як педагогічні, соціально-педагогічні, психолого-педагогічні й організаційно-педагогічні?

3. Як слід трактувати поняття «соціально-педагогічні умови» з опертям на соціокультурну парадигму освіти та з урахуванням потреб закладу вищої освіти у русі до статусу колективного суб'єкта?

4. Який сенс вкладається в таку соціально-педагогічну умову якісного функціонування системи, як відбиття в її цільовому компоненті нагальних (у ситуації воєнного стану в країні) і повоєнних національних і регіональних потреб?

5. Які принципи покладено у побудову системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін в університеті? Чому опертя системи на ці принципи необхідно вважати соціально-педагогічною у мовою її руху до якісного стану?

6. У чому полягає сутність такої соціально-педагогічної умови неперервного руху системи до обраних ЗВО цільових орієнтирів, як наявність в університеті політики пріоритетності державної настанови на безпеку здійснення освітньої діяльності в ситуації російського терору країни?

7. Чому хорошу обізнаність керівництва університету з концептуальними основами розроблення системи, її структурою, функціями компонентів, зі зв'язками між ними, а також його управлінську активність у досягненні системою поставлених стратегічних цілей і передусім у особистісному вимірі

треба вважати важливою педагогічною умовою?

8. Що розуміється під поняттям інтегральної компетентності викладача кафедри у неперервному удосконаленні основних різновидів власної діяльності? Чому наявність у нього такої компетентності відноситься до відповідних педагогічних умов?

9. Як характеризується педагогічна умова щодо створення у всьому університеті потужного середовища особистісно-професійного і професійно-культурного розвитку викладачів і студентів?

10. Якою є головна психологічна умова цілісного розвитку і саморозвитку майбутніх фахівців? Яку функцію вона виконує?

11. Що розуміється під провідною організаційно-психопедагогічною умовою функціонування системи викладання психолого-педагогічних дисциплін?

12. Яким є психопедагогічний механізм цілісного розвитку і саморозвитку здобувача вищої освіти?

5.5. Самоконтроль у процесі й після вивчення тем змістового модуля 5.

1. Що відноситься до синергетичних засад розвитку національної системи вищої освіти? У чому полягає внесок В. Кременя і І. Зязюна в їх розроблення?

2. Яким є поняттєво-категорійний апарат теорії побудови синергетичної моделі системи удосконалення психолого-педагогічної підготовки в університеті?

3. Що входить до сукупності функцій біфуркацій в освіті та як їх можна використовувати при проєктуванні і реалізації системи вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти?

4. Яке визначення змісту психолого-педагогічної освіти є найбільш актуальним, відповідним потребам в його оновленні адекватно новим цільовим орієнтирам?

5. Що виконує функцію детермінантів оновлення змісту викладання психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО? Які їх провідні характеристики?

6. За якими панівними напрямками кафедри доцільно здійснювати інноваційний пошук цінностей змісту психолого-педагогічної підготовки у вимірі національних, регіональних і особистих потреб кожного майбутнього фахівця?

7. За якими принципами здійснюється відбір складників змісту психолого-педагогічної освіти викладачами кафедри (кафедр)?

8. Якою є філософська основа еталонного варіанту змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів?

9. Що передбачає концептуальний складник альтернативного проєкту відповідного змісту як тривимірної системи психолого-педагогічної підготовки в університеті?

10. Які основні психолого-педагогічні дисципліни вивчають студенти в актуалізованому проєкті на: 1) загальнопрофесійному рівні підготовки (1-й і 2-й курси навчання); 2) професійному рівні підготовки (3-й і 4-й курси навчання); 3) вузькопрофесійному рівні підготовки (магістерському)?

5.6. Самоконтроль у процесі й після вивчення тем змістового модуля 6.

1. Які з представлених на занятті варіанти технологій удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО можна віднести до альтернативних?

2. Що містить концептуальна основа технології модульно-розвивального навчання у вищій школі?

3. Яка існує оптимальна методологічна платформа для розроблення кафедрою інноваційної методики викладання предметів психолого-педагогічного циклу?

4. За яким критерієм методи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін, що були розкриті на занятті у презентації відповідної класифікації, поділяються на групи?

5. Які методи мотивації активності майбутніх фахівців у оволодінні цінностями педагогіки і психології мають найбільше практичне значення? Що заважає їх активному впровадженню в практику навчання?

6. Чим наведені у класифікації активні методи організації навчально-пізнавальної діяльності студентів при викладанні психолого-педагогічних предметів відрізняються від вже добре відомих педагогам методів цього типу?

7. Які з наведених у класифікації методів стимулювання навчального пізнання студентами змісту психолого-педагогічної підготовки прямо стимулюють їх обов'язок і відповідальність?

8. На які різновиди діяльності майбутніх фахівців, крім навчально-пізнавальної, спрямовані відображені у класифікації методи їх моніторингу?

9. Що є загальним, а що специфічним за результатами порівняння представлених у класифікації методів моніторингу різновидів діяльності майбутніх фахівців і нормативно визначеною сукупністю способів контролю за навчальною діяльністю студентів?

6. Темі змістових модулів програми у погодинному вимірі їх вивчення при організації основних видів навчальних занять.

Назви тем	Всього годин	Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1. Основні фактори обумовленості й цільова сутність системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у вищій школі.					
Тема 1. Основні фактори впливу на викладання предметів психолого-педагогічного циклу: аспекти мотивації його оновлення		2	4	4	16
Тема 2. Стратегічні цільові орієнтири системи у вимірі національних, регіональних і особистісних потреб.		2	2		

Разом:	30	4	6	4	16
Модуль 2. Загальна структура й цілісні характеристики системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти.					
Тема 1. Загальна характеристика системи.		4	2	2	8
Тема 2. Інтегральні характеристики системи.		2	2		10
Разом:	30	6	4	2	18
Модуль 3. Структурні компоненти системи у вимірі нової стратегії психолого-педагогічної підготовки: повна характеристика.					
Тема 1. Структура і регулятиви інституційно-перетворювального компонента системи.		2			
Тема 2. Складники діяльнісно-інноваційного компонента системи: вимір напрямів створення кафедрою інновацій.		2			
Тема 3. Функціонування управлінсько-самодіяльнісного компонента системи на рівні особистості викладача.		4	2	2	8
Тема 4. Особистісно- й професійно-розвивальний компонент системи (рівень особистості студента)		2	2		6
Разом:	30	10	4	2	14
Модуль 4. Внутрішні умови функціонування схарактеризованої системи на рівні якості.					
Тема 1. Проблема цілісності внутрішніх умов якісного функціонування актуалізованої системи.		2	4		
Тема 2. Провідні педагогічні, організаційно-психопедагогічні й психологічні внутрішні умови.		4	2	4	14
Разом:	30	6	6	4	14
Модуль 5. Провідні результати проходження традиційною системою психолого-педагогічної підготовки у ЗВО точок біфуркації: ціннісно-змістовий аспект її оновлення.					
Тема 1. Синергетична модель удосконалення психолого-педагогічної підготовки в університетах.		2	2		6
Тема 2. Альтернативна ціннісно-змістова компонента оновленої психолого-педагогічної підготовки.		4	4	2	10
Разом:	30	6	6	2	16
Модуль 6. Альтернативні варіанти технологій і методики удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін.					
Тема 1. Розвивальні потенціали провідних технологій у царині психолого-педагогічної підготовки студентів.		2	4		6

Тема 2. Розширені можливості інноваційного методичного пошуку кафедри і сутність нової класифікації методів психолого-педагогічної освіти.		2	4	6	6
Разом:	30	4	8	6	12

7. Провідні проблеми як предмет організації дискусій (матеріал дискусійної платформи).

1. Проблема цілепокладання при моделюванні удосконалення психолого-педагогічної підготовки в університеті на системних засадах.

2. Проблема взаємозв'язку зовнішніх і внутрішніх умов функціонування системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти.

3. Проблема цифровізації психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців як цілісної системи.

4. Українська мова і культура в системі удосконалення психолого-педагогічної освіти у ЗВО: проблемні вузли утвердження відповідних ціннісно-змістових ліній у її змісті.

5. Проблема майстерного «годування» студентів цінностями національної культури у системі удосконалення психолого-педагогічної підготовки в виші: потенціали технолого-методичного аспекту цього процесу.

6. Проблема методів самостимулювання викладачем психології чи педагогіки у ЗВО педагогічної інтуїції.

7. Проблема балансу опертя викладачем психолого-педагогічних дисциплін і студентами на ІІІ при розв'язанні поставлених завдань.

8. Проблема узгодження цілей і завдань організації особистісно-професійного саморозвитку майбутніх фахівців з їхніми індивідуально-типологічними особливостями та рівнями готовності до професійного самовдосконалення психолого-педагогічними засобами.

9. Проблема взаємозв'язку регуляції й саморегуляції викладачем психолого-педагогічних дисциплін саморуху до вершин професійної зрілості.

10. Педагогічна майстерність і педагогічна культура викладача ЗВО: психологічний вимір їх однорідності й відмінності.

11. Структура суб'єктності як засобу цілісного розвитку і саморозвитку майбутнього фахівця: методологічна і психопедагогічна аргументація визначення проблемного поля.

12. Особистість студента і категорія «суб'єкт» засвоєння змісту психолого-педагогічної освіти: аспект взаємозв'язку.

13. Проблема руху університету до статусу колективного суб'єкта: контекст зв'язку з системою удосконалення в ньому психолого-педагогічної підготовки.

14. Проблема цілісності осмислення і адаптації інноваційних практик провідних університетів світу щодо застосування ІІІ при викладанні психології

й педагогіки у національних ЗВО.

15. Проблема створення інституційної – доцільної й добросесної – політики інтеграції штучного інтелекту в психолого-педагогічну підготовку студентів та їх наукову роботу.

16. Проблема єдності психолого-педагогічних засобів і цифрових інструментів при розкритті викладачем цінностей змісту психолого-педагогічної освіти та його саморозвитку до вершин професійної культури.

17. Проблема можливих типів використання ШІ-сервісів в управлінні університетською системою удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін.

18. Здатності до інноваційності й професійної творчості викладача психології (педагогіки): їх суголосний і специфічний виміри.

8. Перелік зразків індивідуальних творчих завдань різної складності.

1. За результатами опрацювання технології модульно-розвивального навчання у вищій школі створити систему психолого-педагогічних задач і ситуацій різної функціональної приналежності.

2. Розробити еталонний варіант перспективної цільової програми здійснення майбутніми фахівцями особистісно-професійного саморозвитку на основі самоосвітнього і самовиховного процесів.

3. Написати тези аналітичних матеріалів для доповіді на методичній раді університету за темою: «Сучасні напрями та світові тенденції організації психолого-педагогічної підготовки студентів».

4. Підготувати презентацію виступу на науково-практичній конференції за проблемою фундаменталізації оновлення змісту психолого-педагогічної освіти у вищій школі.

5. Визначити ступінь адекватності самооцінки готовності до удосконалення викладання психології (педагогіки) з опертям і на результати її оцінки колегами.

6. Розробити (чи удосконалити) «Я – концепцію кар'єрного зростання як фахівця психолога (педагога)».

7. Створити для практичного застосування на заняттях дві-три дидактичні казки на психолого-педагогічну тематику (вибір тем є самостійним).

8. Знайти і письмово описати у малюнку власні способи забезпечення емоційного переживання студентами змісту ідеального образу професійного «Я» з використанням різновидів мистецтва.

9. Написати твір-есе за темою: «Творчий задум викладача психології (педагогіки) у режисурі семінарського заняття та сценарій його реалізації».

10. Скласти розгорнутий план режисури педагогічного простору особистісно зорієнтованої лекції з конкретної психологічної чи педагогічної дисципліни.

11. Написати методичні рекомендації щодо застосування елементів театралізації при плануванні і проведенні семінарських занять з окремої дисципліни системи психолого-педагогічної підготовки (предмет викладання –

за вибором).

12. Побудувати структурну схему функціонування змодельованої авторської системи управління якістю психолого-педагогічної підготовки в університеті.

13. Узагальнити досвід певного (за вибором) регіону України щодо підвищення якості викладання психолого-педагогічних дисциплін.

14. Спроекувати зміст своєї наукової статті з проблеми здійснення інноваційного пошуку активних методів і засобів удосконалення викладання в університеті предметів психолого-педагогічного циклу.

15. Сформулювати і розкрити у рефераті власне концептуальне бачення вирішення проблеми таксономії оновлених цілей психолого-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти.

16. Знайти в освітній практиці й схарактеризувати у проєкті змісту доповіді на вченій раді факультету (інституту) протиріччя психолого-педагогічної освіти в університетах як чинники гальмування її руху до якісного стану.

17. Розробити алгоритм проведення моніторингу якості психолого-педагогічної підготовки в своєму закладі вищої освіти.

18. Запропонувати авторський варіант етичного кодексу викладача психолого-педагогічних дисциплін.

19. Визначити і описати у передбаченій в майбутньому публікації наукової статті нормативні, культурні й організаційні бар'єри оптимізації функціонування системи психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців в університетах.

20. Зробивши фундаментом націокультурну парадигму розвитку системи вищої освіти, напрацювати алгоритм співпраці вишу (або кафедри) за грантовими проєктами у сфері викладання предметів психолого-педагогічного циклу.

21. Підготувати тези свого виступу на науково-практичній конференції з сутності політики застосування генеративного штучного інтелекту в діяльності викладача психолого-педагогічних дисциплін.

22. Скласти розгорнутий план реалізації морально й етично доцільної авторської системи рекомендацій студентам щодо опертя на принципи доброчесності при використанні ШІ в процесі виконання психолого-педагогічних завдань.

9. Система оцінювання навчальних досягнень

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження; усне опитування на заняттях; письмове опитування на заняттях; оцінювання результатів виконання творчо-пошукових завдань, оцінювання результатів виконання індивідуальних завдань; залік.

Форма контролю: залік

Рейтинг викладача із засвоєння змісту програми визначається за 100-бальною шкалою, складається з рейтингу із навчальної роботи, для оцінювання

якої призначається максимально 60 балів, і рейтингу з атестації (залік) – 40 балів. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні /семінарські заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і слухача системи післядипломної освіти.

Критерії оцінювання. Основними критеріями оцінювання навчальних досягнень слухачів системи післядипломної освіти визначено *мотиваційний і когнітивний (1) ступінь самоцінності знань і способів діяльності як результату засвоєння ціннісно-змістового потенціалу програми; 2) демонстрація поглибленого досвіду професійно-творчої дії).*

Індикатори-показники оцінювання у вимірі визначених критеріїв: 1) «35 – 59 б.» – «незадовільно» – слухач частково знає, або зовсім не знає і не розуміє зміст базового навчального матеріалу. Мотивація щодо активності у сприянні процесу трансформації у соціально і особистісно значущий бік психолого-педагогічної підготовки у нього відсутня чи майже відсутня. Він погано орієнтується у термінології сукупності теоретичних положень про систему удосконалення викладання дисциплін психолого-педагогічного циклу, не здатний самостійно виконувати різнофункціональні індивідуальні, зокрема, творчі завдання. Потребує значного втручання викладача в процес опанування ним змістом модулів програми.

2) «60 – 73 б.» – «задовільно». У слухача, як правило, сформована лише цікавість до окремих аспектів удосконалення освітнього процесу і власної готовності до реформ на робочому місці запропонованими викладачем засобами і методами. Він опанував (є різний ступінь опанування) на лекційних і семінарських заняттях відповідними базовими знаннями і уміннями. Частково орієнтується в науково-поняттєвому апараті запропонованої теорії удосконалення викладання психології й педагогіки на системній основі, може оформлювати й оприлюднювати результати аудиторної і самостійної навчальної діяльності, але переважно за підтримки (вона теж різного ступеня) викладача.

3) «74 – 89 б.» – «добре». Слухач має стійкий пізнавальний інтерес до переважної частини тем зі змісту модулів програми. Демонструє достатньо високий рівень сформованості мотивів особистісно-професійного самовдосконалення. Знає, розуміє і активно використовує засвоєний навчальний матеріал та здатний добре вирішувати завдання викладача репродуктивного характеру різної складності. Проте він має незначні труднощі у створенні власних продуктів навчальної і професійної творчості, розв'язанні колективних і індивідуальних завдань творчого характеру.

«90 – 100 балів» – «відмінно» – суб'єкт підвищення кваліфікації знає, розуміє, якісно використовує базовий лекційний та інший додатковий навчальний матеріал; він залучає для аналізу умов отриманої педагогічної задачі зарубіжні джерела, уміло користується додатковими ресурсами, зокрема, цифровим в цілях розвитку власної психолого-педагогічної, інноваційної, комунікативної, цифрової та інших компетентностей. Написані слухачем-педагогом вищої школи творчі роботи характеризуються високим рівнем

сформованості інтегральної компетентності як професіонала, його жадобою до оновлення професійної діяльності в умовах існування у країні екзистенційних викликів, гарним стилістичним оформленням і концептуальним баченням автора щодо реформування психолого-педагогічної підготовки в вишах.

Згідно з Законом України «Про освіту» та «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» (Розділ 3.12), контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Підсумковий контроль включає залік відповідно переліку питань, що розроблені викладачем.

Результати поточного та підсумкового контролю визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

При визначенні рейтингу здобувача враховуються бали, які він отримує під час лекційних, семінарських, практичних занять та за самостійну роботу. Бали за поточну освітню діяльність визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 12, що становить не більше 60 сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни.

Схема розподілу балів

Поточний контроль							Індивідуальне творче завдання	Підсумковий контроль	Разом	
Модуль 1										
Л1*	Л2*	С1*	С2*	С3*	П1*	П2*				
1	1	1	1	1	1,5	1,5	2			
Модуль 2										
Л1	Л2	Л3	С1	С2	П1	-				
1	1	1	2	1,5	1,5	-	2			
Модуль 3										
Л1	Л2	Л3	Л4 – Л5	С1	С2	П1				
1	1	1	2	1	1	1	2			
Модуль 4										
Л1	Л2	Л3	С1	С2	С3	П1-П2				
1	1	1	1	1	1	2	2			
Модуль 5										
Л1	Л2	Л3	С1	С2	С3	П1				
1	1	1	1	1,5	1	1,5	2			
Модуль 6										
Л1 – Л2	С1	С2	С3	С4	П1 – П2	П3				
2	1	0,5	0,5	1	1,5	1,5	2			
							48	12	40	100

Позначення:

- *Л1 – Тема 1. Лекція 1
- *Л2 – Тема 2. Лекція 2
- *Л3 – Тема 3. Лекція 3
- *Л4 – Тема 4. Лекція 4
- *Л5 – Тема 5. Лекція 5
- *С1 – Семінарське заняття 1 за певною темою модуля.
- *С2 – Семінарське заняття 2 за певною темою модуля.
- *С3 – Семінарське заняття 3 за певною темою модуля.
- *С4 – Семінарське заняття 4 за певною темою модуля.
- *П1 – Практичне заняття 1 за певною темою модуля.
- *П2 – Практичне заняття 2 за певною темою модуля.
- *П3 – Практичне заняття 3 за певною темою модуля

Кількість балів за роботу слухачів під час аудиторних/контактних, семінарських, практичних занять визначається у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа:

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру;

60% - завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

10. Рекомендована література:

Основна рекомендована література

Дівінська Н., Дяченко Н. М., Жабенко О. В. *Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки: методичні рекомендації* / ред. О. В. Ярошенко. Київ : Ін-т вищ. освіти НАПН України, 2018. 104 с.

Лук'янова Л. Б. *Концепція підготовки педагогічного персоналу до роботи з дорослими*. Київ : ІПОД ім. Ів. Зязюна НАПН України, 2022. 28 с.
URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732916/>.

Петренко Л. М. Актуалітети викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2024. № 2. С. 12–17. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-2-12-17>.

Петренко Л. М. Самооцінювання готовності викладачів до удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін: актуальність досліджень для України. *Журнал педагогіки та психології Університету Альфреда Нобеля*. 2025. 1(29). С. 179–190. DOI: <https://doi.org/10.32342/3041-2196-2025-1-29-16>.

Петренко Л., Зеліковська О. Особистісно орієнтоване викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти: стан наукової розробленості. *Професійна педагогіка*. 2025. 1(30). С. 246–258. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.246-258>.

Петренко Л., Зеліковська О. Особистісно орієнтоване викладання як вектор трансформації психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти. *Освітня аналітика України*. 2025. №. 4. С. 96–112. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2025-4-96-112>.

Petrenko L. Mechanisms for comparing and harmonising qualifications in vocational education in the context of European integration. (2025). *Educational Dimension*. 2025. №13. С. 217–238. DOI: <https://doi.org/10.31812/ed.1113>.

Кучерявий, О. Система вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2025. №36. С. 126-133. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146.2025.36339444>.

Кучерявий О. Г. Потреби функціонування системи викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти як інноваційної. *II Всеукраїнська науково-практична конференція: Інновації в освіті: закономірності, тренди, потреби*, м. Кам'янець-Подільський, 26 берез. 2028 р. Кам'янець-Подільський, 2025. С. 119–123.
URL: <https://pedahohika.kpnu.edu.ua/zbirnyky-naukovykh-prats/>.

Кучерявий О. Категорія «Зміст психолого-педагогічної підготовки»: особистісний і соціальний виміри. *XXII Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті проф. О.П. Рудницької: Неперервна педагогічна освіта XXI століття*, м. Київ, 5 груд. 2024 р. Київ, 2025. С. 70–73. URL: <https://ipood.com.ua/e-library/programi-i-zbirniki-materialiv/neperervna-pedagogchna-osvta-hh-stolttya---2025/>.

Кучерявий О. Г. Провідні детермінанти оновлення змісту викладання психолого-педагогічних дисциплін у вищій школі. *VII Всеукраїнський науково-практичний семінар: Інноваційна професійна освіта. Модернізація освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти в контексті глобальних і національних викликів*, м. Київ, 20 листоп. 2025 р. Київ, 2025. С. 64–70. DOI: <https://doi.org/10.32835/2786-619X/2025/3.24>.

Кучерявий Олександр. Інтуїтивний і логіко-дискурсивний рівні побудови системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти. *XXIII Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті проф. О.П. Рудницької: Неперервна педагогічна освіта XXI століття*, м. Київ, 4 грудня 2025 р., С. 71–73. URL: <https://ipood.com.ua/e-library/programi-i-zbirniki-materialiv/neperervna-pedagogchna-osvta-hh-stolttya---2025/>.

Лавріненко О. А. *Розвиток готовності науково-педагогічних працівників до вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти в умовах воєнного і повоєнного періоду: практичний порадник*. Київ : ТОВ "Юрко Любченко", 2025. 128 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746901/>.

Лавріненко О. Мистецтво «живого слова» викладача закладу вищої освіти в умовах війни. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*. 2026. № 7. С. 39–49. DOI : [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2026\(7\)-4](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2026(7)-4).

Про інноваційну діяльність : Закон від 04.06.2002 № 40-IV : станом на 13 груд. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.

Про професійний розвиток працівників : Закон від 12.01.2012 № 4312-VI : станом на 5 груд. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text>.

Про вищу освіту : Закон від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 3 груд. 2025 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон від 26.11.2015 № 848-VIII : станом на 5 груд. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text>.

Про освіту : Закон від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 3 черв. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

Про фахову передвищу освіту : Закон від 06.06.2019 № 2745-VIII : станом на 3 груд. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>.

Додатково рекомендована література

Артюшина М. В. *Психологічні та педагогічні основи підготовки студентів економічних спеціальностей до інноваційної діяльності* : монографія. Київ : Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2009. 271 с.

Бутенко Л. Л. *Методологізація загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів та науково-педагогічних працівників в умовах трирівневої системи вищої освіти* : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 / Л. Л. Бутенко. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. URL: <http://surl.li/smmst>.

Вовк М. П., Грищенко Ю. В., Соломаха С. О. Зміст психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої і вищої педагогічної освіти України. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2024. Вип. 1(9). С. 43–54. DOI: <https://doi.org/10.31606/unesco-journal/article/view/101/94>. URL: <https://unesco-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/101/94>.

Ігнатовейч О. М. *Психологічні основи розвитку фахової інноваційної культури педагогічних працівників* : монографія. Київ : ДКС-Центр, 2018. 274 с.

Кривильова О. А. *Проектування психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів професійно-технічних навчальних закладів* : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / О. А. Кривильова. Бердянськ : Бердянський державний педагогічний університет, 2018. URL: <http://surl.li/smmst>.

Лаврентьєва О. О. *Теоретичні і методичні засади розвитку методологічної культури майбутніх учителів природничих дисциплін у процесі професійної підготовки* : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 / О. О. Лаврентьєва. Київ : ШООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2015.

Литвин А. В. *Методологічні засади поняття «педагогічні умови»*: практичний посібник. Львів : ЛДУ БЖВ, 2022. 90 с.

Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти : монографія / за ред. Н. В. Гузій. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18835/Dydascalogichna%20osvita_Guziy.pdf?sequence=1.

Титова Н. М. *Теоретичні і методичні засади психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання* : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Н. М. Титова. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. URL: <http://surl.li/smmst>

Хриков Є. М. Педагогічні умови в структурі наукового знання. *Шлях освіти*. 2011. Т. 2(60). С. 11–15.

Шмоніна Т. А., Глухов І. Г. Сучасні підходи до розуміння поняття «педагогічні умови». *Педагогічні науки*. 2011. Т. 1(59). С. 65–69.